

Pa ru zi ja

Romanas

*Gintaras Beresnevičius
buvo ne tik diplomatas,
bet ir šamanas.*

Rimantas Kmita

Gintaras Beresnevičius

Gintaras
Beresnevičius

Paruzija

Romanas

VILNIUS 2020

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

© Auksuolė Beresnevičienė, Agnė Beresnevičiūtė, Gintarė Beresnevičiūtė, 2020

© „Tyto alba“, 2005, 2020

ISBN 978-609-466-454-0

PIRMA DALIS

Kalės vardas

Azas susapnavo kalę. Iš jos nasrų virto garas, šiltas garas, sėdantis ant lūpų lašeliais; jos tamsraudonis liežuvis kyšojo rūke, ji visa išžengė iš rūko. Už jos tegalėjai žiūrėti tamsią raudoną vietą, kurioje ji tūnojo iki išeidama.

Kalė žiūrėjo į Azą ne klausiamu šuns žvilgsniu, kaip žiūri šunys; ji žiūrėjo kviesdama, ir tas kvietimas, kai persmelkė Azo kūną, buvo malonė.

Ji tepasakė savo vardą.

Rytą, vonios kambaryje valydamasis dantis, Azas atsiminė sapną; gal jį priminė šaltas mėtinis dantų pastos skonis, nušlavęs kažkokį pojūtį nuo lūpų, kažkokį kitą prisilietimą. Jis mėgino nusipurtyti prisiminimą, bet sapnas iškilo ir virtuliavo galvoje, ieškodamas sau vietos. Jis pasijuto nejaukiai. Sapnas nebuvo geras.

Skusdamasis jis susitelkė į smakro gramdymą ir grimasas, kurias demonstravo veidrodžiui. Sapnas nejučia dingo, užsimiršo, begremžiant putas nuo smakro.

Įsijungęs ryto televizijos laidą, viena ausim pasiklausė žinių. Užmušė, nukrito, sudegė, be lietaus. Nieko nauja. Darbas dar po valandos, bet antrą kavą nutarė išgerti „Kibire“, raudonų plytų kavinėje, kur galėjai dar ir nusičiupti naujutėlį laikraštį. Šįsyk visi buvo pasisavinti. Keli sukništi tipai atsainiai vartė visus kavinės laikraščius, vienas tyrinėjo loterijos bilietą. Iš tokių, kurie visą savo gyvenimą planuoja išlošti ir viską pakeisti. Ir tada viskas pasikeis. Pasikeis, užgros angelų arfos, atsivers visų damų tarpkojai – tu tapsi tobulas. Plikas senis. Kodėl toks apskritai lošia, – pamanė Azas. Senis. Pasilaidoti nori pirmaklasiškai, ar ką?

Senis, sugavęs Azo žvilgsnį, droviai šypstelėjo.

– Vėl nieko, – tarė jis, – vėl.

Azas, persigandęs, kad senis prikibs su savo kalbomis, sausai linktelėjo ir nusigrėžė į langą, kur pro šalią akių lygyje nusirito apvalus užpakaliukas, dengiamas kažki ko jau labai plono, juodo, aptempto. Tačiau čia jam prieš akis sumirgėjo senio ranka mėlynom storom gyslėm, išlindusi iš žaliai languotos rankovės. Seniokas jam tiesė dienraštį:

– Skaitykit. Man tik loterija rūpėjo, – pasakė.

Azas linktelėjo, kiek susidrovėjęs, tačiau ir pyktelėjęs, nes kava jauėjo į pabaigą. O tikrąjį malonumą sudarė *pilnas* karštas kavos puodelis ir neskaitytas laikraštis.

Seniui nuėjus, Azui toptelėjo, ką jam primena jo iššokusi vena ir aukštupyje išsišakojanti keliom galingom atšakom.

Azas dirbo istorijos muziejaus egiptologijos skyriuje; du kambariukai eksponatų, į vieną vargais negalais įritinta mumija. Jos nebuvo galima lankstyti, ją kažkokiais paslaptینگais magiškais būdais į ankštą ekspozicijos salytę senasis skyriaus vadovas įgabeno dar prieš pusšimtį metų. Kaip jam tai pavyko, negalėjai suprasti; kol Azas jį dar buvo aptikęs gyvą, nespėjo pasiklausti;

būdamas jotembė**, nedrįso lįsti prie aso egiptologijos profesoriaus, vienintelio visoje Lietuvoje per amžius amžinuosius dar spėjusio pastudijuot egiptologiją Sorbonoje, Sankt Peterburge ir dar turėjusio kelis panašius kolegas Leningrade, su kuriais jis keisdavosi laiškais, pripildytais hieroglifų. Gal jie keisdavosi kokiais paslaptینگais nuorašais, o gal tiesiog rašydavo vieni kitiems disidentiškus laiškus, KGB pykčiui privarydami juos kupinus hieroglifų iki pat pašto ženkle; hieroglifai tuose laiškuose lipo, lindo iš po užklijuotų vokų nugarėlių; iš jų susidėliodavo mįslingi skarabėjų raštai.

Azas pasamprotaudavo, kad, jeigu tai – laišškai, gana sunku turėjo būti rasti hieroglifų atitikmenis lėktuvui, telefonui, fotoaparatai, bet vargu ar jie nusižemindavo iki piktogramų, veikiau derindavo kelis hieroglifus, tarkime, „lėktuvą“ galėjo reikšti „paukštis“, „netikras“, „judėjimas“, „pašalinė jėga“, gal „Horas“ ir „išduota prigimtis“; negi jie galėjo žemintis iki indėniškai skambančio „geležinio paukščio“?

Mumija negalėjo būti įnešta nieku gyvu, – ji buvo pernelg trapi; ją XVI amžiuje iš Egipto parsitempė vienas renesanso lietuvis, kaip pats teigė, iš aistros mokslui, ir šis teiginys įėjo į istorijos vadovėlius, kaip ir ši garsioji mumija, kuri buvo reprodukuojama jau keli šimtmečiai kiekviename žurnale ar knygoje, ar laikraštyje, kur tik kalba pasisukdavo apie Egiptą; nuo tos mumijos kiekvienam lietuviui jau buvo bloga: jis ją matydavo augdamas vaikams skirtų žurnalų ar knygėlių litografijose, graviūrose, vėliau – nuotraukose ar kruopščiuose piešiniuose grafitu, matydavo mokslo populiarinimo žurnaluose, atvirukuose; pradėdantys dailininkai brukdavosi į ankštą patalpą muziejais

* *Jotembė* – jaunesnysis mokslinis darbuotojas, žarg.

nedarbo dienomis ir piešdavo tą mumiją akvarele ar guašu; jų akys būdavo didelės; Azas žiūrėdavo ir suprasdavo, kad piešdami nuogo modelio krūtis, prisirpusius ar nokstančius moteriškus sėdmenis, trikampių šlaunų susiejimus, techniškai tiksliai vaizduodami kiekvieną plaukelį, viršuje blizgantį auksu, apačioje tamsėjantį iki jau nebematomo žiūrovui raudonumo, taigi piešdami gyvas nuogas moteris, kurias buvo privalu norėti išdulkinti, ar privalu užsimiršus nenupiešti balkšvų spermų pūslų, ką tik paliktų ant plaukelių, dailininkai negalėjo jausti tokio jaudulio, kaip piešdami mirtį, pačią mirtį, mumiją, kuriai bent jau keturi tūkstančiai metų, ir tas priartėjimas prie suamžinėjusios mirties, supakuotos mirties, mirties, pateiktos vartoti – apčiuopiamos, besileidžiančios tapoma, juos dar labiau jaudindavo. Kaip kitaip galėjo būti; nuo amžių vyro tikroji numylėtinė – mirtis, ir, ją regint *pavidalu*, nelekiančią šešėliu, sustojusią, sustabdytą, nuo jaudulio stingte stingsta kraujas ir dažai ant teptuko ar dar vieno fotografo profesionalo pirštas ant juodo aparato mygtuko.

Visi šnekėjo apie mokslą, net fotografai ir mokytojai moksliviams per ekskursijas, nors anas renesanso didžiavysis atvežė tą mumiją ne dėl ko kita, o kad ji keltų siaubą visam Vilniui ir kad jam duotų visos Vilniaus gražuolės, – ir kaip kitaip galėjo būti – žmogus, gyvenantis su mirtimi vienuose rūmuose, jas traukė kertančia per pakinklius aistra, ir besimylėdamas jos, su jauduliu gerklėje, klausydavosi, kaip kitame kambaryje už sienos jiems besidulkinant tyli mumija. Tos sąlygos mumijai kenkė; turiu omenyje, kenkė nuolatinis buvimas tuose renesanso rūmuose, įkaltusiuose ir drėgnuose, kur nuolat kaitaliodavosi drėgnas sarmatiškas karštis su drėgnu šalčiu ir kur šlapdriba smulkiomis it smėlio kruopelytės sniego molekulė-

mis prasiskverbavo čion, į kunigaikščių rūmų menes ir miegamuosius, ir kur žiemą mumiją nuklodavo pelenai ir smalkės, rudenį – purvo purslai, vasarą – dulkės, nė kiek nepanašios į gairių vakarinio Mirusiųjų kranto smėlį, tą, kairiajame Nilo krante.

Šitos moterys renesansiniais drabužiais tyliai prašydavosi nuvedamos prie mumijos; jau pamylėtos jos norėdavo priėti prie mirties dar arčiau, ir pats kunigaikštis, mokslų ir menų mėgėjas, stebėdavosi, kokia vienoda visų moterų prigimtis, ir galvodavo savo išmiklintu protu, kad Ievos pasaka turi tiesos grūdą, o paskui mesdavo visas mintis, kaip jas metė anuomet Adomas. Kiekviena moteris, ką tik pamylėta, ne kartą prie mumijos naktį vėl paplūsdavo aistros sula, sumišusia su sperma, ir gyvybės skystis jų pilvus ir šlaunis nulieždavo aistros drėgme; jos visada apsinuogindavo, drapanos krisdavo ties mumijos staliu, ir jos maldaudavo paimamos čia pat, prie mumijos, ir po renesansinės menės aprūkusių rozečių eilėmis nuaidėdavo aistringas klyksmas, drebinantis rūmus, lyg pati Ieva pirmąsyk būtų pasimylėjusi ar pamylėta paties velnio.

Žinoma, tokios sąlygos kenkė mumijai, mes dar grįšime prie jos istorijos, bet iš kaitrios Egipto sausros, taurinusios ir skaistinusios, patekusi po nuolat žemę brėžiančių šiaurės debesų pilvais, mumija vargiai laikėsi; ją tekdavo vis naujai tvirtinti, stingdyti vašku, tartis su barzdaskučiais, galiausiai slėpti po stiklu. Mumija pajudinta būtų subyrėjusi į druzgus jau devynioliktame amžiuje, tad kaip ją įnešė į dvidešimto amžiaus trečiajame dešimtmetyje pastatytą naują istorijos muziejų, liko paslaptis – profesoriaus paslaptis, nors nežinia, ar jis ją slėpė, ar jo niekas neišdrįso to paklausti. O gal paslaptis buvo tokia banali, kad būdas, kuriuo mumija buvo patalpinta į belangę patalpą su metro

pločio durimis, buvo genialiai paprastas, net turint omenyje, kad jos vertikaliai pastatyti šiukštu negalėjai.

Jos nevalia liesti, – sakydavo profesorius. Azas, apsigynęs disertacija, dar įkaušęs nuo gausaus jos laistymo, pamėgino baksnelėti, žinoma, pirm gerai apsidairęs. Pirštas paliko įspaudą tiek, kiek giliai buvo įbestas. Vargais negalais, akimirksniu išsiblavęs, Azas iš papjė mašė atkūrė kai ką, spalva panašų į mumijos tvarstį, ir užkimšo skylę, vildamasis, kad niekas nepastebės. Niekas ir nepastebėjo, profesorius jau sunkiai matė, o pats Azas, geriau išžiūrėjęs, pastebėjo daug tokių taisymų ir lopymų pėdsakų; ar iš papjė mašė, ar iš gipso susimaišęs masę, kažkas jau buvo taisęs tą mumiją kelis kartus ir gal jau keletą amžių. Ar tarp tų smalsių pirštų buvo profesoriaus paliktas įspaudas, Azas negalvojo. Žinoma, privalėjo būti. Kiekvienas mumijos šeimininkas negalėjo atsispirti tokiai pagundai.

Ekspонатų rankomis neliesti, – šis draudimas muziejuose ne šiaip pedantų sumanytas. Pačių muziejininkų kartus patyrimas, naktimis slapta klijuojant Rodeno šedevrų nulaužtas rankas, viliantis, kad, pritemdžius šviesą, lankytojai nepastebės apgaulės.

Azas įžengė į Pasaulio istorijos muziejų pro tarnybinį įėjimą, darbuotojai ateidavo valanda anksčiau prieš muziejaus atidarymą, valytojos jau kadais būdavo pasidarbavusios. Jis godžiai uodė švaros kvapą, švaros, vaško, klausėsi žingsnių aido. Po muziejų kaukšėjo daugiausia moteriški kulniukai; dabar, kai rinkosi darbuotojai, žingsnių buvo daugiau ir jie skambėjo aidžiau nei kartais muziejų atidarius, kai tuščiomis salėmis imdavo šliaužioti vos vienas kitas lankytojas, įsitempęs nuo noro paliesti kokį nors ekspонатą ir daugiau skaitydamas draudžiančius užrašus, o ne parašus po mamuto šonkauliu ar priešistoriniu kirvuku, ar nesančios ir beveik nebūtos šalies žemėlapiu.

Beveik nebūta šalis, pagalvojo Azas, rakindamas tarnybinio kambarėlio duris; gyventi šalyje, kuri turėjo žemėlapių ir kur ji buvo beveik pažymėta, – tai tas pats kaip beveik apokalipsė, beveik Dievas, beveik arklys.

Beveik šalies beveik žemėlapis. Nors ne – žemėlapis ne beveik. Pagamintas iš beveik pergamento, laikysis ilgai kaip mumija.

Raktas nesisuko, kažkas jau sėdėjo viduje, ponias Stanislova, senolė iš inkunabulų skyriaus, ir Indrė, ką tik universitete muziejininkystę baigusi, mažyčiais papukais, smulkaus veido; muziejuje ja užkimšinėjo visas skyles, dažniausiai ji sėdėdavo fonduose ir perrašinėdavo išblukusias etiketes, bet kartais, susirgus salės budėtojai, ją siūsdavo prižiūrėti retų lankytojų.

Ekspонатų rankomis neliesi.

Abi gėrė kavą. Indrė išraudusi pasiūlė Azui; tas, nors būtų išmaukęs dar visą kavos litrą, susivaldė nesunkiai, nes nei pati Indrė, nei juolab ponias Stanislova, susisukusi it į Sacharos samumą patekęs pergamento lakštas ir tiek pat perdžiūvusi, nekėlė ūpo užsidaryti su jomis varinėti tuščių šnekų ir pliumpinti skystos kavos. Ponia Stanislova – kitaip jos niekas nevadino – dirbo čia nuo neatmenamų laikų; niekas gerai nežinojo, kiek jai metų, nes ji kelis kartus gyvenime buvo pametusi pasą, o gal pati prapuldžiusi – kad tik jos neišvartytų į pensiją; pasak paso, jai – šešiasdešimt, nors atrodė ji gal aštuoniasdešimties; pagaliau koks kieno reikalas, manydavo muziejuje, juk tuos inkunabulus ji klijuoja taip stropiai ir su tokia seniokiška išmone, kad pavydas ima, jos rankos nedreba; keista, galvojo Azas, keista, tokio jaunystės amžiaus, jo paties pirštai kartais trenkia senamadišką tvistą neklausydami jo valios ir vienąsyk jis netyčia nometė Izidės su kūdikėliu figūrą; žinoma, žalvaris nukrito ant minkšto kilimo, ir nieko neatsitiko, bet Azas pasijuto padaręs

šventvagystę; eksponatų rankomis neliesti, – o jis lieté eksponatus. Izidę su kūdikėliu Horu skreite.

Azas nespėjo pasprukti. Kol jis graibėsi raktų nuo egiptologijos ekspozicijos, į jį spėjo paleisti dyglį.

– Jūs vis vienas ir vienas, – tarė ponia Stanislova, ta sena ragana, – pasikviestumėte Indrę pietų ar į kiną, o taip ir nugyvensit su savo mumija, kaip profesorius, amžiną jam atilsį.

Ir sena ragana persižegnojo. Raganos žegnojasi kažkaip ypatingai, pamanė Azas, bent jau taip turėtų būti; tik niekaip neaptingu tos smulkios neapčiuopiamos pirštų šventvagystės, kuri čia negali neįvykti.

– Liaukitės, ponia Stanislova, – Indrę išmušė raudonis, – man tiek etikečių perrašyti, o...

– Žinoma, – pasakė Azas, nekęsdamas savęs ir raganos iš inkunabulo puslapio, o dar labiau gailėdamasis išraudusios Indrės, – pirmą užšoksiu, Indre, kitaip čia sudžiūsime tarp ponios Stanislovos ir tų grabų.

– Kokių grabų? – netvirtai pasiteiravo Indrė.

– Kiekvienas daiktas čia grabas. Mes – mirusių daiktų angelai, Indrute.

– Tai jau tu, Azai, tarp mūsų esi arkangelas Mykolas su ta savo mumija... – sukrizeno ragana.

– Bet aš nesinaudoju proga, – tarė Azas. – Nevadinu jūsų tuo, kuo turėčiau...

– Sena ragana, pati žinau, – patenkinta išsišiepė ponia Stanislova. – Bet aš dar ir aiškiaregė, mintis skaitau.

– Kai mintis tik viena, bepigu ją skaityti ir perskaityti, – atšovė Azas.

– Kiek minčių gali turėti mumijos angelas sargas? – toliau kandžiojosi inkunabulų žiurkė. – Tai nesudėtinga.

Indrė, vis labiau raudonuodama, pakilo ir pasieniais išspruko iš kambario. Azas koridoriuje šūktelėjo jai, bet mergina protekiniais nukaukšėjo koridoriumi neatsigrėždama.

– Ji tave myli, asile tu neraliuotas, – mandagiai už nugaros pasakė raganos balsas.

Azas neatsigrėždamas nuėjo.

Azas pats tai nujautė, bet žinojo, kad savęs nepergalės. Ne tokios moterys jam rūpi. Ir rūpėjo. Eidamas į skyrių pagalvojo, kad ta raustanti mergužėlė, ką tik iš universiteto nudrėbta į šitą daiktų kapinyną, per visas studijas sau berno neradusi, čia gali įsimylėti kad ir riterio šarvus ar aštunto amžiaus kario muliažą, dulkantį čia tiesiai prieš jį už skurdžiai apšviesto stiklo.

Atsirakinęs skyriaus duris, įėjo vidun ir įžiebė šviesą.

– Labas, mumija, – pasisveikino.

Ta, kaip įpratusi, nutylėjo, tik amuletai stikliniuose stelažuose ūmai sublizgo, ir metro aukščio bazaltinė dievo Ptaho figūra sušnairavo į jį. Rytinis pasisveikinimas baigtas.

Azas žinojo, jog Ptahas buvo įpratęs, kad jį kurioje nors kaimo šventyklėlėje ar Memfio priemiesčio darbininkų rajone rytais žynys įtrintų aliejais, praustų, statytų priešais jį keptą šviežios Nilo žuvies filė, visai jį šlovintų, lankstytųsi, pamaldžiai dėliotų maldeles, dėkotų už pasaulį, kurį jis, Ptahas, sukūrė minties jėga, vien tik ja, kaip mokė išmintingieji Memfio žyniai.

– Negalima rankomis liesti eksponatų, – paaiškino Azas Ptahui. – Kodėl ir vėl neatlieka rytinių apeigų? Beje, žyniai seniai mumifikavosi ar virto smėliu.

Ptahas vis vien liko nepatenkintas, iš jo sklido kažkokie neįjaukūs fluidai. Azas perėjo į kitą kambarėlį, kur greta stelažų, prigrūstų miniatiūrinių amuletų, stovėjo irgi neaukšta – Izidės su kūdikėliu Horu ant kelių – statula. Azas jai nusilenkė, kaip ir

kiekvieną kartą, nejaukiai jusdamas, kokia panaši Izidė su sūnum į Mergelę Mariją su Jėzumi ant kelių. Jėzum mažyliu ar negyvu Jėzumi. Nuo sienos į jį stebeilijo papirusas su paaukuota, pusbrangiais akmenimis išpuošta Akimi.

Viskas buvo gražu ir negyva. Tik tas negyvumas žiūrėjo į Azą, Akis keitė žvilgsnio linkmę, amuletų eilės ar egiptiečių Anapilio tarnų virtinės, besilenkiančios prie šimtagrūdžių varpų, šnarėjo, šnairavo, šiūravo anapusinių pilių grindis; egiptiečių bareljefuose gyvieji žvelgė ir ėjo profiliais, iš kairės į dešinę; mirusiųjų figūros leidosi vaizduojamos iš dešinės į kairę ar žemyn galvom; tokie tad mirusieji, – aiškino Azas ekskursantams, patenkintiems, kad regi miruolius, tikrus egiptiečius miruolius, penkių tūkstančių metų senumo bronzos. Smulkūs amuletai smalsindavo tik vaikus, paukščiagalviai dievai, dievai begemotai, dievai krokodilai jiems buvo smagūs žaisliukai, atpažįstami daiktai, kuriuos magėdavo paimti į rankutes ir pavartyti, išrikiuoti kolona, pastumti paskutinį, kad visa kolona griūtų dailiai ir tvarkingai kaip domino kaučiukai; po vaikų ekskursijų vitrinose likdavo gausybė mažų pirštukų atspaudų, už kuriuos Azą vainodavo valytojos, turinčios vėl blizginti stiklą, – šeimnininkas, o net vaikų negeba subarti. Kaip negėda. Ir skūsdavo jį direktoriui, tas tyliai kinksėdavo, o paskui vėl išvažiuodavo į komandiruotę, konferenciją ar ministeriją kaulyti pinigų ir vėl grįždavo tuščiomis.

Iki pusdienio užsuko keli aptingę paaugliai prastumti laiko, pabėgę iš pamokų, gal iš matematikos kontrolinio, paskui kažkokia akiniuota moteris tiesiu stuburu, ji vis pasilenkdavo prie amuletų, skaitinėjo smulkius užrašus, ir visados pasilenkdavo lygiai devyniasdešimties laipsnių kampu; niekas nieko neklausinėjo, visiems viskas buvo aišku. Egiptas tai Egiptas.

Jį pakeitė budėtoja, ir Azas nejaukiai nusileido į fondus, kur

dūlėjo mirę daiktai, net neradę vietos ekspozicijos karstuose, ir maži Indrės papukai.

Ji dar labiau išraudo, net norėjo apsimesti jo nepastebėjusi, bet muziejuje visur žingsniai aidėdavo, skliautai, betonas, parketas, kiliminiai takai nenuslopindavo žingsnių. Indrė pastūmė kažkokį akmeninį kirvuką, prie kurio rišo dailyraščiu primargintą etiketę.

– Niekur nenoriu eiti, – tarė ji tvirtai. – Ponia Stanislova iš mūsų šaiposi.

– Nerūpi man ta Stanislova, – pareiškė Azas. – Eina ji peklon. Atvirai sakau, noriu išeiti valandėlę, tiesiog kviečiu drauge. Negi Stanislovą kviesiuosi.

Azas pajuto, kad jei čia – komplimentas, jis – nei šioks, nei toks, ir supyko ant visų tų moteriškių.

– Nors ji išties šaiposi ir erzina, – pridūrė jis, – mes imkim ir nueikim. Ji tiesiog įsius.

Indrė susijuokė.

– Na, jeigu taip, – tarė ji, – kitas reikalas. – Man irgi menkas malonumas su ponia Stanislova blusų ieškot.

– Linksmais priežodis, – pagyrė Azas.

– Liūdnas, – paprieštaravo Indrė, – nes blusoms liūdna, kada jų ieško.

– O dar liūdniau, kai suranda, – patikslino Azas.

„Ką mudu čia šnekame“, – pagalvojo jis.

Lauke buvo ankstyvo rudens vidurdienis, šen bei ten šmirinėjo pirmi nukritę lapai. „Lapai krinta“, – sušnabzdėjo Indrė veikiau sau; juodu brovėsi pro žmonių srautą, ypač tirštutėlį prie prekybos centro, kol priėjo atvirą lauko kavinę.

– Čia gerai?

– Gerai, – atsakė Indrė, – aš čia geriu kavą po darbo.

– Aš irgi, – mašinaliai atitarė Azas ir pasijuto nejaukiai, kai Indrė pasakė žinanti, nes jį čia matanti. Bet Azas jos čia niekad nebuvo pastebėjęs.

Juodu atsisėdo ant plastmasinių kėdžių po raudonu koka-kolos skėčiu, ant stalo krito raudona šviesa. Indrės rankos virpėjo, rausvas atšvaitas ant jos veido taip pat. Azas pajuto stebįs atšvaitą, o ne veidą. Ir išties, nusukęs žvilgsnį, jis pagalvojo, kad į jos veidelį dar nėra žiūrėjęs. Nežino, kaip išties bendradarbė atrodo.

Bet jos rankas ir papukus įsiminiau, – pasiteisino jis sau. Ir kojas, liesokas, mergaitiškas. Niekio dora. Jis pažvelgė į jos veidą, norėdamas išžiūrėti, bet tuo metu priėjo padavėja. „Du po šimtą ir kavos“, – mašinaliai paprašė Azas; Indrė visa susimuistė apstulbusi, purtydama galvą. „Gerai, – pasitaisė Azas, – vieną penkiasdešimt. Ir pyragaitį. Biskvitinį.“

– Aš negeriu, – pareiškė Indrė, ir Azas suvokė net nepaklauses merginos, ko ji pageidauja.

– Atleisk. Bet taip šalta. Čia tik penkiasdešimt padės.

Jie sėdėjo pabrėžtinai vienas priešais kitą; tai naikino intymumą, kuris atsiranda sėdint šalia ir vien trikdo; tačiau sėdint vienas priešais kitą nebuvo kur gręžti vis susipinančių ir skubiai išpinamų žvilgsnių, po kelių akimirku juodu išsispoksojo į praeivius. Azas niekaip nesumetė, kokį regzti pokalbį, juk nei apie Egiptą, nei apie fondus, nei apie poniją Stanislovą kalbėti nesinorėjo. Ir tyla pakibo kaip kvaila žuvis.

„Nukvakau, – pamanė Azas, – na, ir palyginimai.“

– Tyla kaip kvaila žuvis, – pasakė Indrė.

Azas nutarė, kad jam pasigirdo, ir nereagavo.

– Gal tau užsakyti silkės? – paklausė Azas.

– Prie pyragaičio? – pasitikslino Indrė.

– Prie stiklelio, – pasakė Azas.

– Silkė – labai kvaila žuvis, – atsakė Indrė. – Pati kvailiausia.

– O yra protingų žuvų? – paklausė Azas, beviltiškai klimpdamas į dviejų idiotų pokalbį.

– O, – susijaudino Indrė, – net plekšnė kiek gudresnė; o gudrios yra lydekos, bangžuvės, – ne, ne banginiai, tie yra žinduočiai, o bangžuvės, – iš tų viduramžiškų paveikslėlių, vaizduojančių jūrų pabaisas; bangžuvės – tos yra labai išmintingos, beveik kaip jūrų sirenos.

Laimė, padavėja atnešė, ko Azas buvo užsakęs, ir jis, vienu mauku nusriuobęs du trečdalius degtinės, žvilgsniu paprašė padavėjos pakartoti.

Indrė šaukšteliu knibinėjo pyragaitį, nors tikriausiai mielai būtų jį sukirtusi vienu kąsniu. „Jai gal turėjau užsakyti dvigubą cepelinų, – pamanė Azas, – tokios mažos ir liesos visados esti peralkusios.“

– Išgerk, – pasiūlė, – pagerės.

Raukydamasi Indrė nusiurbčiojo šiek tiek, ir ją tai gerai paveikė – skruostų raudonis ūmai dingo.

Kai jie pakartojo dar po vieną degtinės, Indrė pasijuto laisviau.

– Nesinori į darbą, – tarė. – Toks gražus oras sėdėti.

– O sakei, kad fondai – tau visas gyvenimas. Ir kortelės.

– Nesakiau, – nustebo Indrė, ir Azas pamanė, kad išties neatsimena, bet taip bent jau atrodė.

– O ką tu veiki? Laisvu laiku, turiu omenyje. Klausaisi muzikos? Vaikštai į kiną?

– Apsaugok Viešpatie! – sušuko Indrė.

– Į šokius, dansingus, mezgimo klubą, esperanto būrelį, aerobiką?

Indrė atsakydama tik su pasibjaurėjimu purtė galvą.

– Ne, aš – jei turiu pinigų – vakarais geriu vyną ir skaitau, neturiu – piešiu ašpikus.

– Kas tie ašpikai?

– Barzdukai, kaukai... ašpikai – iš jų giminės. Jie geri, tik kiek suktoki.

– Kaip jie atrodo?

– Paprastai, panašūs į kaukus, tik kerpasi barzdas.

– Skutasi?

– Nieku gyvu, joks ašpikas net už hašišo kalną nenusiskus barzdos, ji jam tai, kas kiekvienam žmogui jo ego. Bet apsikarpo barzdikes dėl tvarkos; jie mėgsta tvarką.

Azas kiek patylėjo.

– Jie ne musulmonai? – pasidomėjo jis.

Indrė papurtė galvą.

– Kitaip aš negalėčiau gerti nė lašelio. – Ir ji vis dar raukydamasi išmaukė alkoholio likučius.

Azas pasigailėjo neužsakęs kokių guminių picų – šitaip būtų atsipurtes merginos. Bet ji ėmė jam patikti; ar ji, ar pokalbis, jis dar nesusigaudė. O nieko gyva ir nieko nauja jis nenorėjo. Visiška. O degtinė atpalaiduoja sielą ir liežuvį; kiekviena taurelė su moterimi – tai rizika, kad ta moteris patiks. O dvi – dviguba.

– Mums laikas grįžti, – tarė Indrė.

Azas nenorom dirstelėjo į laikrodį. Derėjo pasakyti „susitiksime po darbo“ ar „kitą kartą“, ar ką panašaus, bet juodu kildami ir grįždami beveik nesišnekėjo. Ties fondų bedugnėn vedančiais įkypais laiptais jis mostelėjo merginai ir kažkaip kvailai nusiviepe. Indrė rimtai pasakė, kad jai buvo malonu. Kaip gerai išauklėta mergaitė. Už degtinę su biskvitu.

Azas grįžo pas savo egiptiečius, kad nedvoktų, įsikišęs mėtinės kramtosios gumos burnon. Statulėlės už vitrinų šoko

mirusiųjų šokius ar sėdėjo tvarkingai susidėjusios mirusias rankeles ant kelių, bet tai – jų reikalas. Azas jautė atstumą tarp jų ir savęs, tikrą didelį nuotolį. Kartais taip atsitikdavo. Kartais tarp jo ir statulėlių užsimegzdavo abipusė simpatija ar kone mistinis prierašumas, jis suprasdavo kiekvieną lūpų niuansą už egiptiško standarto sukaustytos minos, paslėptą vyptelėjimą, valdininko požiūrį į debesis, faraono vizirį, dykumų tarakonų naikinimo būdus, žinojo, ką tas nutarė valgysias pietų; o, tikrai žinojo, nes kol skulptorius kalė jo lūpas smiltainyje, pats valdininkas uodė molyje kepamų kurapkų kvapą, sklindantį iš netolimos virtuvės, kur pietus ruošė vergai; tas kvapas aitrino kalėjo šnerves, ir šis sinchroniškumas atsispindėjo vaizde kaltuko smūgiais; jo paties laukė ne kurapka, o česnaku pagardinta miežinė košė su mėsa prie vergų stalo, tik jis nė nemanė pikintis; kol Nilas patvinsta ir atslūgsta, Egipte viešpatauja tvarka, o kol tvarka valstybėje, tvarka viešpatauja ir dievų galvose ir jie laiku siunčia potvynius. O tvarka reiškia, kad skulptoriai pradeda nuo amatininko, tarno padėties, bet paskui... paskui viskas priklauso nuo užsakymų ir užsakovų lygio; žinoma, ir pats skulptorius stengėsi, nes jo užsakovas, kurio atvaizdą jam teko kalti, buvo aukščiausio rango pareigūnas; tai buvo faraono arklidžių prižiūrėtojo antrasis padėjėjas. Žmogus, nuo kurio prasidėjo ilgi laiptai, kurių viršuje...

Azas žiūrėjo į valdininko atvaizdą, į amuletus, į save, blyškiai atsispindintį stikle. „Kaip aš jiems atrodau iš vitrinos vidaus, – mintijo jis, – iš apšviestos erdvės jie veikiausiai mato mane kaip neryškų šešėlį, vieną iš daugelio savajame amuletiškame pasaulyje...“ Reikėjo arba juos nuvyti deramais mostais ir užkeikimais, arba nekreipti į tas pamėkles dėmesio; ir amuletai, lygiagrečiai išsirikiavę eilėmis, kvadratais, kvėpuodami vienas

kitam į pakaušį, žiūrėjo į Azą tuščiom paukščių akim, šiandien jų akys buvo tuščios.

Priešais Azą malėsi kažkoks tipas, jis trumpai įsispitrijo į mumiją. Savotiško švarko vidinėje kišenėje kažkas pūpsojo. Arba labai didelė piniginė, arba pistoletas. Arba pinta viskio. Toks jaukus viskio buteliukas troškuliui numalšinti, troškuliui, jeigu netyčia ir netikėtai užklups muziejaus salėje. Tipas su dar didesniu dėmesiu nužvelgė amuletus ir paprašė parodyti Anubį. Azas turėjo keletą Anubių: vieną iš bazalto, pusmetrinį, vieną ant papiruso draiskalo, labai prastos kokybės, kuri atsiuntė dovanų iš Varšuvos čia apsilankiusi Varšuvos egiptologų delegacija, ir kelis smulkučius, įsistojusius amuletų rikiuotėn.

– Padaryk man Anubį, – paprašė tipas. – Man jo reikia. Mano darbas jo kompetencijoje.

Į patologoanatomą tipas buvo nepanašus, nei į laidojimo biuro savininką. Tačiau Azas nepaklausė tipo, koks tojo darbas.

– Neįmanoma, – atsakė Azas, – viskas sukatalogizuota, viskas vietoje, visur signalizacija.

Azas nustebo, kad nepasipiktino pačiu siūlymu jam, muziejininkui, iš esmės apvogti muziejų. Veikė degtinė, o gal jis buvo susipjovęs su visais anubiais, nors pats nejuto kada.

– Nebūk kvailas, – spyrė tipas, – aš juk sumokėsiu. Kas ten skaičiuoja tuos lėlius.

Ir jis įbruko Azui pluoštą žalių banknotų.

– Čia tik avansas, – tarė tipas. – Žinau, kad teks kiek pasukti kramę. Neskubėk, savaitę duodu.

Azas pasijuto šlykščiai, bet nusipurtė tą šleikštulį. Jis žinojo, kad nieko nevogs, bet žinojo ir išeitį. O pinigai lieka pinigai. Jo kišenėje jau barškėjo vos kelios monetos. Baltos, lengvos, mažos.

„Paruzija“ – septynioliktoji religijotyrininko, eseisto Gintaro Beresnevičiaus (1961–2006) knyga. Tai pirmasis jo grynas, vientisas romanas, kuriame sudyta literatūrinė ir religijotyrinė autoriaus patirtis bei išmonė.

Kūrinys, pranašišškai pralenkęs laiką, būna neatpažintas, nesuprastas, neįvertintas. Taip atsitiko ir su Gintaro Beresnevičiaus romanu „Paruzija“, kuris prieš penkiolika metų buvo palaikytas tik juodojo humoro šėlione, neįžvelgus jo giliųjų prasiū. Šiandien atsiveria vis daugiau romano skaitymo kodų. „Paruzija“ – senųjų krikščionių terminas, reiškiantis pakartotinį Kristaus atėjimą ir mirusiųjų prisikėlimą. Romane paruzija įvyksta – kūdroje gyvenantis slibinas tampa dievodaros produktu, šių laikų Antikristu. Autoriaus vaizduotė laisvamaniška, haliucinuojuanti, bet – paradoksalu – ir moksliskai įžeminta. Jam puikiai pažįstami mito archetipai cikliškai kartojasi naujais pavidalais. Šiandien žmoniją vis dažniau aplanko apokaliptinės vizijos. Produkuojami tariamo šventumo erzacai. Valdžios klanai telkiasi Burtininkų klubuose. Politinės komedijos vaidinamos sistemingai uoliai. Mitinės būtybės apsimeta žmonėmis, žmonės tampa žvėriažmogiais. Kuo gali baigtis genų transmutacijos? Kaip atrodo lietuvių „salos“ mentalitetas tarptautiniame vandenyne?

Romano stilius apstulbusiam skaitytojui žeria visą pastarųjų dešimtmečių literatūrinės raiškos arsenalą: ironiją, absurda, farsą, groteską, siaubo, detektyvo elementus ir kasdieniško bendravimo komizma.

Pasaulio religijų profesionalas G. Beresnevičius ne šiaip sau kviečia skaitytoją į fantazijos puotą. Tekstas verčia ir kvatotis, ir baisėtis, ir susimąstyti.

Jūratė Sprindytė

ISBN 978-609-466-454-0

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt